

ØST SKAANE

Ved Skånes østkyst nord for granit forbjerg Stenshoved og op mod Helge åens gamle udløb i Åhus er der fin sandstrand det meste af vejen. Om sommeren er Østersøens vand dog temmelig koldt på denne strækning i modsætning til f.eks. ved Hallands vestkyst. Kysten mellem Kivik og Åhus langs Hanø bugt er uden havne og kaldes også undertiden Ålekysten, da man førhen fangede en del ål her.

Flere åer munder ud i Østersøen langs denne kyst. De har deres udspring oppe på Linderødåsen (-horsten). I disse vandløb har ålene haft gode vækstbetingelser. Ålefiskerne boede i åleboder og var typisk kystfiskere (se foto; sept. 2017).

Seks kilometer nord for Kivik har stranden karakter af sandsteppe eller hede med tilsvarende flora. Stedet kaldes på svensk Haväng og ligger i Verka åens naturreservat øst for Brösarp bakker.

De næste syv kilometer nordpå er militært område med mulighed for at støde på ueksploderede granater (advarselsskilte). Nord for dette utilgængelige område finder man Juleboda åens udløb, og herefter begynder sommerhusene at dukke op. Efter et par kilometer når man til campingpladsen Rigeleje. Den er ikke voldsom stor, men hyggelig og ligger lige ved stranden. Her flager man med Østerlens flag, der er Skåneflaget med et grønt kors i randen af det gule (se foto; sept. 2017).

Betydningen af Østerlen skulle vist oprindeligt betyde 'vejen mod øst' - set fra Ystad. På sydøst-skånsk bortfalder skriftsprogets d ofte i udtalen, så Østerleden bliver til Østerlen. Ystad til Ysta og slægtsnavnet Brade til Brae, der siden skrevs Brahe for at fastholde den traditionelle udtale.

Det skal efter sigende være i en turistbrochure fra 1929, områdebetegnelsen Østerlen første gang blev brugt. Det var bl.a. redaktøren af Cimbrishamns-Bladet, der var medvirkende hertil. Grænserne for, hvad der forstås ved Østerlen, er ret flydende og nu med en tendens til at brede sig nordpå ind i Gers herred. Rigeleje ligger således sydøstligst i dette herred, men flager alligevel med Østerlen flaget.

Nord for Rigeleje bliver

sommerhus-bebyggelsen tættere, og til sidst når man til Helge åens nutidige og brede udløb, der andetsteds i verden ville blive kaldt en flod. Der er en cykel- og gangsti over floden, og hvis man krydser denne her, kommer man fra Gers herred ind i Villands herred.

Sandflugt har været en konstant plage i århundreder langs Ålekysten, så derfor har det været vigtigt at plante hårdføre træarter nær stranden, der kunne bremse sandet. Således døjede herregården Vedskøl (Vittskövle), der lå syv kilometer inde bag kystlinjen, med den stadige sandfygning - især når vinden var i øst.

Turisme

Turistfolkene i Kristianstad og Åhus udgiver hver deres farverige turistmagasin i sommerhalvåret. De to 2017-udgaver var på henholdsvis 60 og 80 sider. Disse turistmagasiner ligner tilsvarende publikationer fra andre destinationer (svenske, danske osv.): mange store farvefotos, omtale af spisesteder m.m., muligheder for tidsfordriv og andet.

Den udgiver-ansvarlige for Magasin Kristianstad hedder Eva Berglund, og hun kaldes turismestrateg. Hendes velkomstord lyder:

“Konstaterer, at det är tionde gången jag bliver ombedd att skryta om min hembygd i Magasin Kristianstad. Och det är inte svårt. Det svåra är väl att vara blygsam. Det har blivit en blandad kompot av lovord. Alla självklart sanna, eller i alla fall ärliga. 2008 var lågkonjunktorens år och “hemester”, att semestra på hemmaplan, blev ett begrepp. Men hemester är verkligen inget som bara gäller när kassan är skral. Varför resa bort när du redan är framme? Här finns både stad och land och en skön tillvaro oavsett årstid. Det finns ingen anledning att välja när du kan få både och. Vi är knappast den enda destination i landet som lockar med lite av allt, något för alla, gott värdskap och vacker natur. Men vi som de skåningar vi är så skryter vi inte. Vi säger det bara som det är. Velkommen hit og se själv!”.

Den regionale flyveplads kaldes Kristianstad Österlen Airport og ligger 20 kilometer syd for Kristianstad ved kirkebyen Everød. Her er endnu et eksempel på, at betegnelsen Østerlen bevæger sig nordpå. Flyvepladsen i Everød har stort set kun rutetrafik til og fra Stokholm med tre daglige afgang i hver retning

Ålefiskere ved Hanø bugt

i sommerhalvåret. Derudover bruges den som base for diverse redningsaktioner til lands og til vands. Der arbejdes i øvrigt på at åbne lufthavnen for chartertrafik ud af landet.

Geologi

Kernen i Linderødåsen (-horsten) består af granit og gnejs (omdannet granit). Disse bjergarter har formentlig omtrent samme alder som de bornholmske granitter, dvs. mellem 1250 og 1400 millioner år gamle. Sådanne dateringer er aldrig bedre end de målemetoder, der anvendes; og om 40 år kan de derfor være ændret til helt andre tal. Disse granitter blev dannet i den æra, der nu kaldes Mesoproterozoic, hvor den fri ilt i atmosfæren øgedes betydeligt: den, vi dagligt bruger til forbrænding (indånding).

Linderødåsen blev langt senere sammen med de andre skånske horste presset op ved forskellige pladekollisioner fra for 300 millioner år siden og fremefter, kraftigt i Jura epoken (200-145 millioner år før nu). I dag dækker horstene af istidsaflejringer.

Kristianstadsletten består et stykke nede af et kridt-sediment, der er lidt ældre end dét, der

findes under det sydvestlige Skaane og København; og de sedimentlag, der ligger over dette kridtlag, har en kompliceret dannelsehistorie, som geologen Per Möller fra Lunds Universitet beskriver således (maj 2018):

“Över kalkstenen på Kristianstadssletten ligger 1) morän 2) lera (varvig lera avsatt i Baltiska issjön) eller 3) isälvsavlagringar avsatta i smältvatentunnlar eller vid mynnigen av dessa i Baltiska issjön 4) sand avsatt vid landhöjningen kring den successivt allt lägre strandlinjen (startar från c. 55 m över havet). Jorddjup och olika lagers utbredning kan utläsas från olika kartor och databaser från Sveriges Geologiska Undersökning.”.

Kalkstenen under Kristianstadsletten (udbredelse: se tegning) er dateret til den underperiode i Kridt, som kaldes Campanian og er den næstsidste af i alt 12 aldre, som Kridt epoken nu indeles i. Campanian dateres til mellem 83-72 millioner år før nu, dvs. dinosaur-tid. I kridtet findes mange fossilspor efter marint liv. De ni runde sorte punkter på kortet viser fundstederne, der alle ligger i randområderne. *kjh*

